

Afdeling Hollandse Delta.

Broedvogelinventarisatie 2023 Beningerslikken

Mededeling nummer VWG 354

Auteur: Hans op den Dries
Coördinator Beningerslikken

© KNNV afdeling Hollandse Delta

Broedvogelinventarisatie 2023 Beningerslikken

Een publicatie van de Vogelwerkgroep van de Natuurvereniging Hollandse Delta, een afdeling van de KNNV.

Mededeling nummer 354

Auteur: Hans op den Dries

Onderzoekers: Peter Vermaas, Gerrit Hijbeek, Marcel Straver, Jos Schreiner en Hans op den Dries

Omslagfoto: Kneu in braam, fotograaf: Gerrit Hijbeek

Foto's en tabellen:

Gerrit Hijbeek, Peter Vermaas, Jos Schreiner, Marja de Lange, Marianne en Hans op den Dries.
Ben van Mil (Cetti's zanger).

Plattegrond foto 1: Google maps

Natuurvereniging Hollandse Delta
een afdeling van de KNNV

secretariaat:

Peter Vermaas

Schudegge 17

3224 BP Hellevoetsluis

Telefoon: 0181-324058

Email: secretaris@hollandsedelta.knnv.nl

Inhoudsopgave

1	Samenvatting.....	3
1.1	Aanbeveling.....	4
2	Inleiding	5
3	Gebiedsbeschrijving	6
4	Werkwijze	10
5	Resultaten.....	12
5.1	Broedvogels.....	12
5.1.1	Opmerking met betrekking tot de tabellen.....	12
5.1.2	Legenda afkortingen, broedcodes	12
5.2	Beschrijving enkele soorten.....	15
5.2.1	Doelsoorten (Deelgebieden A, B, D, E, F en SW).....	15
5.2.1.1	Algemeen:.....	15
5.2.1.2	Doelsoorten	16
5.2.2	Niet doelsoorten.....	17
5.2.2.1	Sterk of extreem gedaald	18
5.2.2.2	Gelijk gebleven of incidentele broedvogels	19
5.2.2.3	Sterk of extreem gestegen en nieuw	20
5.3	Niet broedvogels.....	23
5.4	Zoogdieren.....	24

1 Samenvatting

Jaargang 40

In 2023 zijn de geplande deelgebieden A, B, D, E, F en Spuimonding West (SW) van de Beningerslikken (BS) weer geteld. Het gebied is in beheer bij Natuurmonumenten (NM). De deelgebieden B en C en de deelgebieden F en G blijven om het andere jaar geteld worden.

In verband met een ongeval met het pontje in de ringdijk om SW op 25 februari 2023, hebben de tellers van de deelgebieden D, E, G en SW hun tellingen niet op de gebruikelijke wijze kunnen uitvoeren omdat er geen verbinding meer was in de zomerdijk aan de zuidwestzijde. Daardoor hebben de betreffende tellers hun route moeten aanpassen.

Hopelijk is er voor het volgend telseizoen een oplossing voor dit probleem. In ieder geval is de hoop dat er weer een verbinding komt, waardoor niet alleen de recreanten, maar ook de tellers van de BS weer over deze dijk hun rondje kunnen lopen, dan wel hun telgebied via de kortste route kunnen bereiken.

Feitelijk kunnen wij dit teljaar het beste vergelijken met 2017, 2019 en 2021, want ook toen zijn alleen genoemde deelgebieden geteld.

SW wordt al sinds 2014 geteld en de vogelpopulatie blijft veranderen. Dit heeft vooral te maken met het doorontwikkelen van de begroeiing. In hoog tempo raakt daar het grootste deel begroeit met riet en ruigte.

Als we de bovengenoemde jaren over de getelde deelgebieden vergelijken, dan zien we een redelijk stabiel beeld in de soortantallen (tussen de 58 en 64) waarbij 2019 (58) misschien een beetje uit de toon valt. Het aantal broedvogelterritoria is constant gestegen, namelijk van 1172 naar 1387. Opvallend is wel dat de eerste drie jaaraantallen steeds met ± 100 stegen en de laatste stijging met 'slechts' 17 territoria. Dit zou kunnen impliceren dat er een grens bereikt is. Alleen lijkt mij dat iets te voorbarig om zo te concluderen.

Grofweg kunnen we zeggen dat er 18 onregelmatige broeders in het gebied vertoeven, waarvan er 9 het afgelopen seizoen afwezig waren. De snor is één van de onregelmatige broeders, maar dit seizoen was hij met een relatief hoog aantal (8) aanwezig.

Het is het tiende seizoen op rij dat deelgebied SW op broedvogels is geïnventariseerd. SW verandert in een waar eldorado voor veel vogelsoorten, maar met name riet-, ruigte- en plasdras vogels voelen zich er prima thuis. Langzaam maar zeker krijgt ook ruigte vooral aan de zuid-, zuidwestzijde een steeds groter aandeel in dit deelgebied. De soortantallen in SW variëren van 37 in 2019 tot 53 in 2023 (zie **tabel 2** op pagina 13).

Krakeend man

Als we de resultaten voor enkele specifieke soorten bekijken, dan vallen de heggemus (-12) en de groenling (-6) in negatieve zin en de Cetti's zanger (+19) en merel (+11) in positieve zin op (zie verder **tabel 3** op pagina 14).

De kwaliteit van het riet is op een aantal plaatsen aan het terugkomen door de guldenroedebegroeiing heen. Maar de kwaliteit blijft zorgwekkend.

De guldenroede is hardnekkig en houdt stand. Het waterpeil zou eigenlijk nog iets omhoog moeten en het water zou ook nog meer en langer in het gebied moeten worden vastgehouden. Dat zal ook de bodem van de weidegebieden ten goede komen, waardoor planten en vogels meer overlevingskansen hebben.

De doelsoorten bruine kiekendief, blauwborst en rietzanger doen het vrij goed. Al is het aantal van de rietszanger wel iets gedaald. Dit seizoen waren er twee nieuwkomers te weten de Turkse tortel en de zwartkopmeeuw en vijf soorten waren weer aanwezig van even weggeweest. Ook de roodmus heeft het gebied ontdekt, al bleef het bij een bezoek van een paar dagen.

Er zijn zeven zoogdiersoorten waargenomen, waarvan de ree het meest talrijk lijkt. Dit is natuurlijk niet helemaal juist, de ree is het meest gezien of gehoord, terwijl bijvoorbeeld de mol als ondergronds levend dier niet gezien wordt in dit gebied, maar weldegelijk massaal aanwezig is, zo ook andere knaagdieren. De vos is daarentegen dit jaar slechts één keer gezien.

De laatste paar jaar hebben de tellers weinig last gehad van teken. Slechts een enkele teek is waargenomen.

1.1 Aanbeveling

Onveranderd wordt als aandachtspunt voor NM aanbevolen de guldenroede te blijven bestrijden, om te voorkomen dat door deze van oorsprong uitheemse plantensoort:

- de oorspronkelijke begroeiing als wilgenroosje, poelruit, valeriaan, grote kaardebol en als belangrijkste het riet, verder terugdringt;
- de blauwborst, rietgors en kleine karekiet verder terrein gaan verliezen.

Het schonen van de sloten zal voortgezet moeten worden, zodat het water beter, verder en op meer plaatsen het gebied in kan stromen. Dit zal de moerasvegetatie ten goede komen.

Er moet nog kippengaas op de planken in de deelgebieden C, D en G worden gespannen, om te voorkomen dat op vochtige en natte dagen de teller uitglijdt bij het oversteken van de betreffende sloot.

De deelgebieden D en E zijn in 2023 weer door de vaste tellers geteld.

De nieuwe teller (Marcel Straver) van de deelgebieden B en C is dit jaar voortvarend van start gegaan en werd in een aantal telbeurten nog bijgestaan door de oudteller (Dick Zwart). Hij gaat net als zijn voorganger betreffende deelgebieden om en om tellen, daarmee kunnen wij in ieder geval het systeem continueren.

Tot slot.

Er zou misschien aan het begin van het gebied op de parkeerplaatsen en bij de toegangshekjes op (de) informatieborden een uitleg gegeven kunnen worden over de telactiviteiten door vrijwilligers. Dit om duidelijkheid te geven en om misverstanden en ongenoegen bij recreanten weg te nemen. Vooral de teller van deelgebied SW loopt flink in de kijker.

2 Inleiding

Jaargang 40.

In 2023 is op verzoek van Natuurmonumenten (NM) voor de 40ste keer de Beningerslikken door leden van de Vogelwerkgroep van de Natuurvereniging Hollandse Delta op broedvogels geïnventariseerd. NM is eigenaar en beheerder van dit gebied.

Sinds 2018 is, in overleg met de betrokken partijen, besloten het gehele gebied inclusief Spuimonding-West de **Beningerslikken** (BS) te noemen.

Dit jaar zijn de deelgebieden A, B, D, E, F en Spuimonding West (SW) op alle broedvogels in de daarvoor geschikte lentemaanden maart tot en met begin juni geïnventariseerd. Hierbij is er zoals gebruikelijk geteld volgens de Sovon-normen. De gegevens zijn direct verwerkt in de BMP database van Sovon. Enkele medewerkers van NM hebben leesrechten gekregen om o.a. de inventarisatiegegevens direct te kunnen lezen en volgen. Daarmee zijn deze gegevens ook gelijk te gebruiken door NM voor het bepalen van het beleid.

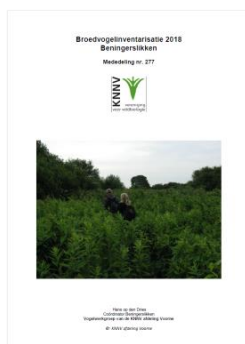
Het doel van deze broedvogelmonitoring is om bij te houden wat er leeft in de terreinen. Uiteindelijk zullen de gegevens gebruikt worden om het beleid hierop af te stemmen. Tevens is deze inventarisatie nodig voor het verkrijgen van bepaalde subsidies.

In dit verslag zijn de aantallen en de verspreiding van de broedvogels verwerkt en zijn de daarbij behorende tabellen weergegeven. Er zijn echter geen stippenkaarten of dergelijke bijgevoegd. Deze kaarten kan NM zelf downloaden uit het Sovon systeem. Ook is er een korte toelichting gegeven van een aantal soorten en er is voor enkele soorten een vergelijking gemaakt over de afgelopen jaren. Van een aantal niet-broedvogels is een korte vermelding gemaakt.

Naast de vogels zijn ook de waargenomen zoogdieren genoteerd en in een tabel weergegeven.

Tot slot wordt verwezen naar de volgende verslagen (allen mededelingen door Hans op den Dries):

- *Broedvogelinventarisatie 25 jaar Beningerslikken*, mededeling 183 (1984 tot en met 2008);
- Vijfjarenverslag mededeling 211 (2009 tot en met 2013);
- Jaarverslagen:
 - mededeling 245 (2014);
 - mededeling 250 (2015);
 - mededeling 263 (2016);
 - mededeling 264 (2017);
 - mededeling 277 (2018);
 - mededeling 287 (2019);
 - mededeling 301 (2020);
 - mededeling 322 (2021);
 - mededeling 340 (2022).

3 Gebiedsbeschrijving

De BS en SW zijn in 2014 tot één gebied verweven en heten tegenwoordig BS.

De namen van de afzonderlijke deelgebieden zijn hetzelfde gebleven, namelijk: deelgebieden A tot en met G en SW (foto 1).

Het beheer van het gehele gebied is in handen van NM. Net als in 2011 en 2017 heeft NM ook in 2023 een kwaliteitstoets uitgevoerd. Op woensdag 21 juni 2023 is met een grote verscheidenheid aan mensen zoals terreinbeheerders, boswachters, ecologen, biologen, een medewerker van de Stichting EIS en vrijwilligere tellers van het gebied, gekeken naar het gebied. Enerzijds heeft deze bijeenkomst in gespreksvorm binnen en anderzijds door middel van een veldbezoek plaatsgevonden. Dit gebeurde onder leiding van de terreinbeheerder van NM en twee stagiaires.

Aan de inrichting van het gebied is niets veranderd. De ontwikkeling in het SW-gedeelte van het gebied is kritisch bekeken en beoordeeld. Het opschot dat zich midden in dit deelgebied ontwikkelt neemt problematische vormen aan, waardoor ingrijpen noodzakelijk lijkt. De mate van ingrijpen zal zorgvuldig overwogen worden, omdat er veel tijd en geld mee gemoeid gaat. Tevens wordt daarbij bekeken of een deel van het opschot, in de vorm van wilgen, kan blijven bestaan. Dit zal dan in een beheersbaar deel van SW geaccepteerd kunnen worden.

Leuk detail tijdens de kwaliteitstoets is dat een porseleinhoen even van zich liet horen, tijdens een gezonde discussie onder de deelnemers.

Foto 1 Plattegrond Beningserslikken en de verdeling van de afzonderlijke deelgebieden (Google).

Het schonen van de greppels is gestagneerd. Het plan is wel om dit de komende jaren voort te zetten. Het doel hiervan is, dat er meer water het gebied in kan stromen en daar dan ook langer kan blijven staan, waardoor de oorspronkelijke begroeiing kan herstellen.

Het inventariseren van de deelgebieden B, C, F en G is zeer arbeidsintensief. Vooral verderop in het seizoen kost het tellen daar veel tijd en energie. De deelgebieden A, D en E zijn weliswaar iets minder tijdrovend, maar staan altijd nog voor volwaardige, grote telblokken. D en E worden door dezelfde teller(s) geteld. Hij (zij) doet(n) dit meestal op één dag. Dit is ook mogelijk, omdat deelgebied D vooral een weidegebied is, waar het niet altijd noodzakelijk is om een uur voor zonsopgang te starten met de telling, terwijl het in deelgebied E juist wel noodzakelijk is om één uur voor zonsopgang te starten. Daarentegen is deelgebied SW vanwege de oppervlakte weer behoorlijk van formaat, waardoor ook dit deel tijdrovend is. SW was voor het overgrote deel een weidegebied, met veel slikken, maar na verloop van tijd is er toch al een behoorlijke verandering opgetreden. Er is in de tussentijd een behoorlijk aantal rietkragen ontstaan en er is een behoorlijk groot gedeelte begroeid geraakt met opschot van vooral wilg

en braam. Deze verruiging heeft een forse toename teweeggebracht van riet- en ruigtevogels, waaronder de blauwborst. Op enkele plaatsen moet werkelijk een weg gebaad worden door de wilgenbosjes.

De teller van SW is van een telescoop afhankelijk om tijdens de telling de water- en weidevogels te inventariseren met hun specifieke gedrag. Door de opkomende ruigte is een iets andere telstrategie toegepast. De teller van SW heeft besloten op een paar plaatsen iets dieper het gebied in te lopen, zodat de telling een betere dekking heeft, vooral om de dichtheid van de bosrietzanger, blauwborst en andere ruigtesoorten beter te kunnen bepalen. Het is echter niet haalbaar om veel meer en diepere insteken te maken, omdat daarvoor het gebied te groot is en de telling eigenlijk gesplitst zou moeten worden. Hiervoor is vooralsnog niet gekozen. Een andere reden om niet dieper het gebied in te gaan is de recreatiedruk. Er zijn veel mensen die het gebied bezoeken en het geeft bij de recreant een vreemd gevoel als ze mensen in het gebied zien lopen terwijl dat deel verboden is te betreden. Er zou misschien aan het begin van het gebied op de informatieborden een uitleg gegeven kunnen worden over de telactiviteiten door vrijwilligers (zie ook hoofdstuk 1.1 Aanbeveling).

katjes van de wilg

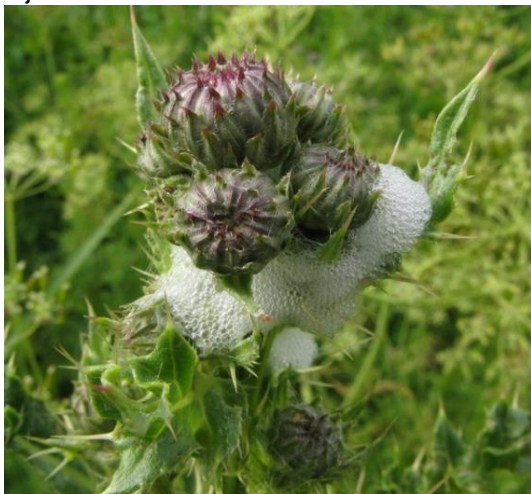
wilgenstruweel met pluis

Alle betreffende tellers hebben dus de handen vol aan de inventarisaties, vooral vanwege de dichte begroeiing en/of de grootte van de deelgebieden.

Sinds de afsluiting van deelgebied F voor het vee is de volledige rust weergekeerd in dat deel van de BS. De begroeiing is op geen enkele plaats meer open en het riet is langzaam aan het herstellen. De kwaliteit laat echter nog wel te wensen over. Vreemd genoeg zijn ook veel van de overige deelgebieden door het vee veel minder bezocht. Vooral op de grazige delen en het direct aansluitende struweel van B en C zijn de koeien waagenomen. Ook in D waren de koeien op het weidegebied te vinden en bij warm weer zochten ze verkoeling bij de wilgenbosjes. SW is ook niet meer zo in trek, de reden hiervoor is niet bekend. Dit jaar zijn ze incidenteel in het gebied door onze teller waargenomen.

Het riet blijft zich verder herstellen, al is de kwaliteit nog steeds onder maat. Veel delen worden niet hoog en de dikte van het riet is op veel plaatsen dun. De guldenroede houdt echter vooralsnog stand en weet nog van geen wijken. De kwaliteit van deze plant is ondanks de relatief nattere bodem nog steeds goed. De vraag blijft dus nog even of een natter gebied wel afdoende zal zijn zodat het riet voldoende houvast heeft om weer terrein te winnen en misschien zelfs de guldenroede terug te dringen.

Op diverse plaatsen vormen distels een kleurrijk beeld, waaronder de akkerdistel. Toch zijn de grote velden met kale jonker schaars geworden. Op enkele plaatsen, waar deze geclusterd voorkwam, zijn ze bijna verdwenen.

Akkerdistel met spuugbeestje (schuimcicade)

Het wilgenroosje is een zeldzaamheid geworden in de BS. Dit komt vooral door de aanwezigheid van andere dominante begroeiing waaronder heemst en guldenroede. Slechts in enkele deelgebieden weet deze plantensoort nog te overleven. Daarentegen doen de poelruit en grote engelwortel het op een aantal plaatsen erg goed.

Ook het fluitenkruid is vermoedelijk door de successie van de guldenroede en brandnetel op veel plaatsen verdreven.

De braam geeft jaarlijks een veranderend beeld weer. Delen storten in en elders komt de braam ineens omhoog. Het is dus constant oppassen waar je loopt. Deze dynamiek leidt er steeds weer toe dat paden soms omgeleid of anders opengeknipt moeten worden.

Grote engelwortel

Deelgebied D is een gevarieerd gebied. Veel watergangen, weide, aan de waterzijde wilgenbosjes en veel variatie in de begroeiing. Dit maakt het dat veel soorten vogels zich thuisvoelen in dit deelgebied. Natuurlijk zijn de aantallen per soort beperkt.

De gele lis en kattenstaart zorgen voor een mooi stukje natuur. Het riet doet het redelijk goed en aan de waterstrand is ook het moeraskruiskruid vinden.

Op de meer open delen langs de waterstrand wordt vooral veel lage begroeiing als zegge en dotterbloem aangetroffen.

De bever is veelvuldig in het gebied aanwezig. Vooralsnog zijn er geen noemenswaardige gevaarlijke situaties waardoor er nog geen maatregelen genomen hoeven te worden. NM en de tellers houden de bever nauwlettend in de gaten. In deelgebied F is aan de Haringvlietzijde een heus gangenstelsel gemaakt. Dit spektakel is prachtig om te zien. De tellers van F hebben respect hun route omgelegd om de bever met rust te laten. Helaas worden er ook dode bevers aangetroffen, zoals deze in deelgebied F

(net als in 2022 in deelgebied G. Het skelet van deze is in overleg met NM voor educatieve en determinatie doeleinden ondergebracht bij een onderzoeker).

Het grootste deel van de BS kent weinig hoge begroeiing. Vooral de meeste vlieren en wilgen hebben een beperkte levensduur. Bij de vlier komt dat voornamelijk doordat het gebied een groot deel van het seizoen vrij nat is en in de wintermaanden zelfs geheel onder water staat. Daarnaast zijn enkele delen bereikbaar voor het vee, die de huid schuren langs de struiken.

De wilgen worden massaal aangevreten door de bever, waardoor er een zeer dynamische begroeiing ontstaat.

Op een aantal plaatsen in het gebied zijn in de beginjaren wel kleine bosjes gevormd van onder andere wilg, vlier en meidoorn.

Judasoor

Deze bosjes nemen niet toe in omvang. Met name door de veranderende omstandigheden in het gebied sneuvelen er zelfs regelmatig struiken en kleine boompjes, zeker ook daar waar het vee langs kan struinen. Het is ook een lust voor het oog om bijvoorbeeld de korstmossen en paddenstoelen als bijvoorbeeld judasoor op de bomen te zien.

Groot dooiermos

Deelgebieden A, B, C, D en E hebben in meer of mindere mate kale delen die veel gras en lage begroeiing bevatten. Deze delen kunnen een gevarieerde vogelpopulatie hebben, zoals veldleeuwerik, graspieper en gele kwikstaart, maar tevens ook witte kwikstaart, tureluur en Kievit. In de randen en rietkragen en her en der in een struik(je) of braam komen dan ook nog diverse zangvogelsoorten voor als grasmus, roodborsttapuit en kneu.

SW is een waar eldorado aan het worden, met veel plantensoorten en opschot van wilgen. Vooral planten als zee-groene rus, kattenstaart, dotterbloem, maar ook hier en daar een braam, vlier en hondsrös of egelantier maken het gebied gevarieerd. Het vormt een lust voor het oog en vooral de zangvogelpopulatie heeft er baat bij. De blauwborst en rietzanger (doelsoorten), maar ook de rietgors voelen zich er thuis.

De waterpartijen en de daarbij behorende begroeiing aan de randen bieden mogelijkheden voor veel watervogels om tot broeden te komen.

Deelgebied F (dit jaar ook weer geteld) is in het kader van Natura-2000 sinds 2015 afgesloten voor het vee. Dit is duidelijk merkbaar. Het gebied is voor de teller weliswaar minder toegankelijk geworden, maar zowel de begroeiing als de vogels varen er wel bij.

Door een koude start van het telseizoen dat ook relatief veel droogte kende is het riet niet echt goed doorgegroeid. Een wat natter tweede deel zorgde wel voor enig herstel.

De BS is inmiddels drie roofvogelsoorten rijk, de havik, buizerd en bruine kiekendief. Of de zeearend daar in de toekomst bij zal komen is maar zeer de vraag. De begroeiing die daarvoor nodig is, stevige bomen met een iets open kruin zijn er niet veel. Toch is het niet onmogelijk. Ze kiezen soms verrassende plekken uit om een nest te bouwen.

Het gebied wordt vaak bezocht door de torenvalk en sperwer. Al biddend of laag over het land scherend zijn ze op zoek naar prooi, die kennelijk voldoende aanwezig is. Zo nu en dan wordt nog een boomvalk gezien, maar dat is meer een zeldzaamheid geworden.

De vos laat zich ook met lichte regelmaat zien. Samen met de zeearend is dit duo een verrijking voor de BS. Vooral de grauwe gans en de brandgans hebben hiermee een vijand erbij, waardoor de aantallen van de ganzen mogelijk beter in balans gehouden kunnen worden.

Tot slot is ook de bunzing een soort die wel degelijk in het gebied verblijft. Hij zal nog minder gezien worden dan de vos vanwege zijn verborgen levenswijze.

Alle bovengenoemde rovers zorgen samen voor een goed evenwicht in het gebied.

Net als 2022 kenmerkte 2023 zich door nauwelijks teken. Het aantal waargenomen reeën was daarentegen hoog (28). Het lijkt er een beetje op dat de tekenpopulatie samenhangt met de stand van de reeën. Misschien in combinatie met het hoge water in de wintermaanden, heeft dit ervoor gezorgd dat de tekenpopulatie verminderd is. Zeker is wel dat de afwezigheid van teken een verademing is.

Er worden jaarlijks redelijk veel vlinders gezien, al was het dit seizoen wat minder. De oorzaak is vermoedelijk het minder goede weer. De meeste waarnemingen zijn wel weer de atalanta en de dagpauwoog. Soms worden andere soorten gezien, zoals de sint-jacobsvlinder, maar ook nachtvlinders als de sneeuw Witte vedermot.

Sneeuw Witte vedermot ook wel witte vedermot

Sint-jacobsvlinder

4 Werkwijze

Tijdens de telling zijn alle broedvogels geteld en zijn zoveel mogelijk alle niet-broedvogels vermeld voor de statistieken. De tellingen zijn volledig volgens de Sovon-normen uitgevoerd.

Er is tussen de zes en acht keer per deelgebied geteld, waarbij de duur van de telling tussen de drie en vijf uren lag.

De meeste tellingen zijn tussen een uur vóór zonsopgang en bij zonsopgang begonnen.

In SW is één avondtelling (op 26 mei) uitgevoerd.

De tellers hebben uiteraard geprobeerd bij zo gunstig mogelijke weersomstandigheden te tellen, daarbij is de temperatuur van ondergeschikt belang geweest.

De gegevens zijn in het digitale bestand van Sovon ingevoerd. Het systeem voert automatisch de juiste interpretatie door. Dit wordt ook wel de autoclustering genoemd.

Omdat NM leesrechten heeft kan zij ook direct over de inventarisatiegegevens beschikken.

Door nog steeds een tekort aan tellers (sinds 2008) is het niet haalbaar om alle gebieden elk jaar te tellen. Daarom houden wij vast aan het systeem dat de deelgebieden B en C en de deelgebieden F en G om het jaar geteld worden.

De deelgebieden A, D, en SW zijn, op een enkele uitzondering na, tot op heden jaarlijks geteld.

Er heeft zich een nieuwe teller gemeld, die al vele keren heeft meegelopen in deelgebieden B en C. Hij heeft de deelgebieden B en C voor zijn rekening genomen, uiteraard ook weer om en om.

De inventarisaties zijn uitgevoerd door de volgende tellers en helpers:

Deelgebied A: Gerrit Hijbeek;

Deelgebied B: Marcel Straver;

Deelgebied C: Niet geteld;

Deelgebied D: Jos Schreiner;

Deelgebied E: Jos Schreiner;

Deelgebied F: Hans op den Dries, Marja de Lange 1x, Jos Schreiner 1x;

Deelgebied G: Niet geteld;

Spuimonding West (Sw): Peter Vermaas.

Medetellers: Dick Zwart (B), Debby Schreiner (D) en Theo Hagendoorn (G).

Hiernaast afbeelding (1) van deelgebied F met gelopen route.

Afbeelding 1: Gelopen route in deelgebied F volgens Avimap

In onderstaande **tabel 1** zijn alle teldata per deelgebied weergegeven.

Tabel 1. Overzicht teldagen

Overzicht teldagen per deelgebied												
Jaar	Deelgebied	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2023	A	11-03	29-03	10-04	27-04	13-05	29-05	14-06	27-06	-	-	-
	B	24-03	04-04	16-04	30-04	13-05	26-05	-	-	-	-	-
	C	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	D	25-03	09-04	23-04	06-05	20-05	04-06	-	-	-	-	-
	E	19-03	02-04	16-04	29-04	17-05	29-05	-	-	-	-	-
	F	22-03	02-04	18-04	30-04	14-05	28-05	07-06	17-06	-	-	-
	G	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	SW	28-03	11-04	22-04	03-05	16-05	26-05	06-06	-	-	-	-

In enkele gevallen zijn bepaalde percentages van de afzonderlijke deelgebieden geteld.

Voor deelgebied F is door fysiek ongemak, maar ook door regen de eerste telling voor iets minder dan de helft (alleen het zuidoostelijk deel) uitgevoerd. Ook is tijdens de laatste ronde, op 17 juni 2023, gekozen alleen de andere helft (het noordwestelijke deel) te tellen.

De moeilijke doordringbaarheid van de begroeiing in deze periode maakt een vlotte telling uitermate lastig. Hierdoor kent het tweede deel van de telling een sterk verminderde zangactiviteit van onder andere soorten als de kleine karekiet en de bosrietzanger. Deze soorten komen relatief laat binnen, daarom is het zaak dat getracht moet worden om ook de eerste weken van juni nog één of twee telrondes uit te voeren.

Deelgebied SW is dit jaar voor het eerst sinds de SW-tellingen slechts voor (krap) 75% geteld, omdat het gebied rondlopen, in verband met het buiten gebruik zijn van de pont, dit jaar niet mogelijk was.

Ook hebben de tellers van de deelgebieden D en E aanzienlijk langer gedaan over hun tellingen aangezien de bovengenoemde verbinding niet meer aanwezig was.

Grauwe ganzen

5 Resultaten

5.1 Broedvogels

In **tabel 2**, op de volgende pagina, zijn per deelgebied de euringcodes, de soorten, de aantallen en de hoogste broedcodes van de broedvogels weergegeven.

Het overzicht omvat de deelgebieden A, B, D, E, F en SW van het jaar 2023.

Voor alle duidelijkheid wil ik nog even vermelden dat er in 2005, 2006 en 2007 steeds één deelgebied niet geteld is en dat er vanaf 2008 twee deelgebieden niet geteld zijn, maar dan wel om en om (dus B-C en F-G afwisselend).

Daarnaast zijn er van een aantal soorten nog bijzonderheden vermeld.

Tot slot zijn in dit hoofdstuk een aantal waarnemingen opgenomen van niet-broedvogels en zoogdieren.

5.1.1 Opmerking met betrekking tot de tabellen

Deelgebieden C, en G zijn dit jaar niet geteld.

5.1.2 Legenda afkortingen, broedcodes

Euring : Euringcode (Europese code die is toebedeeld aan een soort)

a.b. : aantal broedvogels (territoria)

h.b. : hoogste broedcode (deze is in **tabel 2** in kolom drie tussen haakjes geplaatst)

Hieronder is een korte beschrijving weergegeven van de door Sovon gehanteerde broedcodes.

0. Overig/ buiten broedbiotoop
1. Volwassen individu
2. Zingend of baltsend individu
3. Paar (bij balts of zang code 5)
4. Territoriumgedrag
5. Baltsend paar (ook paring)
6. Waarschijnlijk nestplaats
7. Alarmeren, waaks gedrag
8. Vogel met broedvlekken
9. Nestbouw
10. Afleidingsgedrag
11. Pas gebruikt nest
12. Pas uitgevlogen/ dons-jongen
13. Bewoond nest (bezoek ouders)
14. Transport voedsel en ontlasting
15. Nest met eieren
16. Nest met jongen

Voor een uitgebreide omschrijving van bovenstaande codes zie: www.Sovon.nl bijlage 4 uit de handleiding BMP (Broedvogel Monitoring Project).

Uitzicht over het Haringvliet

Tabel 2. Overzicht broedvogels Beningerslikken A, B, D, E, F en SW 2023

Euring code	soort	Aantal territoria (h.b.)	Deelgebieden											
			A		B		D		E		F		SW	
			a.b.	h.b.	a.b.	h.b.	a.b.	h.b.	a.b.	h.b.	a.b.	h.b.	a.b.	h.b.
90	Fuut	13 (15)	2	15	1	3	1	3			2	9	7	14
1520	Knobbelzwaan	4 (13)			2	3							2	13
1610	Grauwe gans	46 (16)	5	12	4	3	5	13	2	13	10	16	20	12
1661	Grote Canadese gans	6 (12)	1	3									5	12
1670	Brandgans	34 (12)	6	12	1	3	4	12					23	12
1700	Nijlgans	1 (3)											1	3
1730	Bergeend	14 (12)	1	3	3	3	2	12			2	7	6	5
1820	Krakeend	20 (12)	4	3	3	3	1	3			6	7	6	12
1840	Wintertaling	1 (3)											1	3
1860	Wilde Eend	27 (15)	7	3	7	3	3	12	2	6	3	15	5	12
1910	Zomertaling	1 (3)											1	3
1940	Slobeend	5 (5)	1	3	1	3							3	5
2030	Kuifeend	5 (5)	2	5							2	5	1	3
2600	Bruine kiekendief	3 (7)			1	5			1	5	1	7		
2670	Havik	1 (15)			1	15								
2870	Buizerd	2 (12)	1	12	1	5								
3940	Fazant	25 (7)	3	7	4	2			3	2	5	6	10	3
4070	Waterral	1 (1)	1	1										
4240	Waterhoen	3 (15)					1	15			1	7	1	3
4290	Meerkoet	25 (15)	3	1	4	15	4	3			4	7	10	13
4500	Scholekster	7 (12)	2	7	1	3	1	12					3	3
4560	Kluut	2 (5)											2	5
4700	Bontbekplevier	1 (1)											1	1
4930	Kievit	12 (7)	1	1			7	7					4	7
5320	Grutto	3 (7)					1	7					2	7
5460	Tureluur	8 (12)	1	12			3	7					4	7
	Zwartkopmeeuw	1 (3)											1	3
6700	Houtduif	9 (7)	1	7	4	3					3	3	1	3
6840	Turkse tortel	1 (2)											1	2
7240	Koekoek	6 (2)	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
9760	Veldleeuwerik	23 (2)	1	2	2	2	20	2						
10110	Graspieper	66 (14)	6	7	3	14	42	14					15	14
10171	Gele Kwikstaart	7 (14)	1	1	1	2	4	7					1	14
10201	Witte Kwikstaart	5 (16)	1	7	1	2							3	16
10660	Winterkoning	43 (2)	7	2	11	2	1	2	4	2	15	2	5	2
10840	Heggenmus	11 (6)	1	2	2	2			2	2	6	6		
11060	Blauwborst	48 (14)	6	2	9	2	3	2	5	2	9	2	16	2
11390	Roodborsttapuit	12 (14)	3	12	2	2			2	7			5	14
11870	Merel	20 (14)	4	7	7	2	1	2	1	2	6	14	1	2
12000	Zanglijster	7 (2)	1	2	2	2					3	2	1	2
12200	Cetti's zanger	44 (2)	8	2	7	2	1	2	3	2	13	2	12	2
12360	Sprinkhaanzanger	13 (2)	1	2	3	2			3	2	5	2	1	2
12380	Snor	8 (2)	1	2	3	2	1	2			3	2		
12430	Rietzanger	200 (14)	10	2	23	2	19	7	28	2	67	7	53	14
12500	Bosrietzanger	125 (2)	3	2	7	2	4	2	11	2	91	2	9	2
12510	Kleine karekiet	144 (2)	16	2	15	2	11	2	8	2	47	2	47	2
12590	Spotvogel	1 (2)									1	2		
12740	Braamsluiper	2 (2)											2	2
12750	Grasmus	42 (14)	3	2	6	2	5	2	4	14	20	2	4	2
12760	Tuinfluit	21 (2)	1	2	4	2	3	2	1	2	10	2	2	2
12770	Zwartkop	16 (2)	2	2	4	2			2	2	7	2	1	2
13110	Tjiftjaf	44 (2)	4	2	9	2	1	2	5	2	18	7	7	2
13120	Fitis	73 (2)	5	2	15	2	13	2	4	7	17	2	19	2
13640	Baardman	1 (2)											1	1
14370	Staartmees	2 (3)			2	3								
14620	Pimpelmees	2 (2)							1	2	1	2		
14640	Koolmees	4 (14)	1	14	1	2					2	3		
15490	Ekster	2 (12)	1	12									1	3
15671	Zwarte Kraai	6 (13)	3	13	1	3					1	7	1	3
16360	Vink	15 (2)	1	2	4	2	3	2	1	2	4	2	2	2
16490	Groenling	3 (2)			1	2							2	2
16530	Putter	7 (6)					3	2			2	3	2	6
16600	Kneu	23 (14)	3	12	5	3	3	2	1	2	7	6	4	14
18770	Rietgors	60 (14)	4	12	12	2	7	14	6	2	7	14	24	14
	Totaal aantal broedparen	1387	141		201		179		101		402		363	
	Totaal aantal soorten	64	45		44		32		24		36		53	

Tabel 3.
Overzicht broedvogels Beningerslikken
A, B, D, E, F en SW in vergelijk 2017, 2019, 2021
en 2023

Hieronder worden steeds vier getallen achtereen genoemd gescheiden door een liggend streepje. Deze getallen hebben betrekking op de overeenkomstige jaren 2017-2019-2021-2023.

Zoals de hiernaast geplaatste tabel aangeeft zijn er vier jaren met elkaar vergeleken, waarin dezelfde gebieden geteld zijn. Dit is de meest reële vergelijking in aantallen. Alleen de omstandigheden kunnen afwijken en de begrazingsdruk zou enige invloed kunnen hebben gehad.

Het totaal aantal territoria is steeds iets toegenomen (1172-1272-1370-1387). Het aantal soorten neemt na het laagste aantal in 2019 steeds iets toe (61-58-61-64).

Wederom stak de rietzanger er met kop en schouders boven uit (165-185-213-200) en volgde als goede tweede de kleine karekiet (118-113-166-144) en de bosrietzanger (89-94-130-125) als derde. Alle drie de soorten hebben ten opzichte van de drie voorgaande jaren wel iets minder gescoord, maar nog steeds is het aantal acceptabel (**tabel 4**).

Als we alle soorten vergelijken, dan zien we dat er:

- 22 in meer of mindere mate gedaald zijn;
- 9 afwezig waren;
- 9 gelijk gebleven zijn;
- 26 in meer of mindere mate gestegen zijn;
- 5 weer aanwezig waren;
- 2 nieuw genoteerd konden worden.

Van al deze soorten zijn er 20 onregelmatige broedvogel, waarvan er 2 nieuw zijn en de toekomst zal gaan bepalen of dit vaste broedvogels gaan worden. Hieronder zijn er een paar uitgelicht.

Extreem gedaald:

Kievit (15-26-17-12)); tureluur (14-14-13-8); witte kwikstaart (8-12-11-5), heggenmus (19-19-23-11), rietzanger (165-185-213-200), kleine karekiet (118-113-166-144), spotvogel (1-3-5-1), vink (16-17-19-15), groenling (9-9-9-3) en tot slot de putter (9-12-11-7).

Nieuw:

Zwartkopmeeuw (1), Turkse tortel (1)

Extreem gestegen:

Houtduif (7-6-5-9), winterkoning (31-40-35-43), blauwborst (39-40-44-48), roodborsttapuit 7-9-9-12), merel (22-15-9-20), Cetti's zanger (23-24-25-44), snor (0-0-2-8), tjiftjaf (28-37-38-44).

Verrassend is toch wel dat de fitis gelijk is gebleven, mede ook omdat vooral in deelgebied F het aantal de laatste jaren flink aan het zakken is. Ook landelijk is de populatie gedaald, dus mag gezegd worden dat het mooi is dat deze reeks stabiel is.

Soorten	2017	2019	2021	2023
Fuut	6	8	12	13
Knobbelzwaan	2	5	3	4
Grauwe gans	34	41	47	46
Grote Canadese gans	5	9	6	6
Brandgans	41	44	33	34
Nijlgans			1	1
Bergeend	7	14	10	14
Krakeend	8	22	22	20
Wintertaling	5			1
Wilde Eend	20	25	27	27
Soepeend	1		2	
Zomertaling	1	1	2	1
Slobeend	2	5	4	5
Kuifeend	1	2	2	5
Middelste zaagbek	2	1	1	
Bruine kiekendief	3	4	4	3
Havik	1	1	1	1
Buizerd	2	3	2	2
Fazant	16	19	26	25
Wateral		2		1
Waterhoen				3
Meerkoet	18	21	30	25
Scholekster	3	2	5	7
Kluut	10	3	1	2
Kleine plevier			1	
Bontbekplevier	1	2		1
Kievit	15	26	17	12
Watersnip	1			
Grutto	2		1	3
Tureluur	14	14	13	8
Visdief		1		
Zwartkopmeeuw				1
Holenduif			1	
Houtduif	7	6	5	9
Turkse tortel				1
Koekoek	3	3	8	6
Grote bonte specht	1			
Veldleeuwerik	16	21	26	23
Graspieper	50	57	62	66
Gele kwikstaart	8	10	5	7
Witte kwikstaart	8	12	11	5
Winterkoning	31	40	35	43
Heggenmus	19	19	23	11
Roodborst		1		
Nachtegaal	1		3	
Blauwborst	39	40	44	48
Roodborsttapuit	7	9	9	12
Merel	22	15	9	20
Zanglijster	7	6	5	7
Cetti's zanger	23	24	25	44
Sprinkhaanzanger	20	12	11	13
Snor			2	8
Rietzanger	165	185	213	200
Bosrietzanger	89	94	130	125
Kleine karekiet	118	113	166	144
Spotvogel	1	3	5	1
Braamsluiper	3	3	2	2
Grasmus	29	45	46	42
Tuinfluit	19	22	17	21
Zwartkop	14	16	13	16
Tjiftjaf	28	37	38	44
Fitis	77	70	72	73
Baardman	5		1	1
Staartmees				2
Pimpelmees		2		2
Koolmees	5	8	5	4
Ekster	1	2	2	2
Zwarte Kraai	4	2	6	6
Vink	16	17	19	15
Groenling	9	9	9	3
Putter	9	12	11	7
Kneu	24	12	27	23
Rietgors	73	70	58	60
Totaal aantal broedparen	1172	1272	1370	1387
Totaal aantal soorten	61	58	61	64

5.2 Beschrijving enkele soorten.

Noot:

- Er moet dus rekening worden gehouden met het feit dat slechts zes van de acht deelgebieden geteld zijn. We kunnen dus aannemen dat de aantallen broedvogels en territoria altijd hoger zijn voor de gehele BS. Daarvoor zouden eigenlijk jaarlijks de geschatte aantallen van de niet getelde gebieden moeten worden toegevoegd.
- In de hieronder gebruikte tabellen geldt:
 - *1987 t/m 1990: de gegevens van deze jaren zijn niet bekend.
 - *2001 niet geteld i.v.m. mond- en klauwzeer periode.

5.2.1 Doelsoorten (Deelgebieden A, B, D, E, F en SW)

5.2.1.1 Algemeen:

Eerst even de meest voorkomende soorten, waaronder één doelsoort, de rietzanger.

Zoals we de laatste paar jaar gewend zijn (vanaf 2017) voor de BS is de rietzanger verreweg de meest talrijke vogel met 200 territoria. Het gebied lijkt ideaal te zijn voor deze soort. Zelfs riet en ruigte dat verdrongen wordt door guldenroede lijkt hem niet te deren.

Een goede tweede plaats wordt ingenomen door de kleine karekiet (144 - geen doelsoort). Dit is 19 territoria meer dan de bosrietzanger (125 - geen doelsoort) die vorig jaar nog op de tweede plek stond en nu weer op de derde plaats is gekomen. Deze laatste twee wisselen elkaar soms af, al staat de kleine karekiet wel meestal op twee.

Voor het vergelijken en een beter overzicht is hieronder **tabel 4** toegevoegd van de gehele telperiode met daarin de drie meest voorkomende rietvogels van de BS.

Tabel 4 Overzicht rietzanger, bosrietzanger en kleine karekiet 1984 t/m 2023

Rietzanger												
Jaar	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Aantal	28	16	29	*	*	*	*	27	27	28	37	52
Jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Aantal	86	80	75	73	82	*	96	108	136	102	93	126
Jaar	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Aantal	102	116	74	137	99	106	74	102	91	165	119	185
Jaar	2020	2021	2022	2023								
Aantal	235	213	223	200								
Bosrietzanger												
Jaar	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Aantal	63	108	92	*	*	*	*	71	78	107	140	155
Jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Aantal	201	208	148	140	134	*	139	112	165	131	108	137
Jaar	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Aantal	109	67	96	89	111	58	76	84	53	89	75	94
Jaar	2020	2021	2022	2023								
Aantal	125	130	141	125								
Kleine karekiet												
Jaar	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Aantal	96	98	107	*	*	*	*	74	70	124	153	204
Jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Aantal	161	143	137	142	123	*	149	144	161	121	95	106
Jaar	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Aantal	107	119	61	111	89	77	73	107	103	118	95	113
Jaar	2020	2021	2022	2023								
Aantal	124	166	112	144								

5.2.1.2 Doelsoorten

Hieronder wordt eerst een beschrijving en een overzicht weergegeven van de drie doelsoorten die NM heeft gekozen voor de BS: de *bruine kiekendief*, de *blauwborst* en de *rietzanger*. In dit overzicht zijn de teljaren vanaf 2009 tot en met 2023 opgenomen, zodat de ontwikkeling van deze soorten beter in beeld gebracht wordt (**tabel 5**). Nog even voor de duidelijkheid, vanaf 2009 gezien, zijn de deelgebieden B en C en de deelgebieden F en G om het jaar geteld.

Bruine kiekendief (3-4-4-3)

Dit jaar zijn er 3 territoria vastgesteld in de getelde deelgebieden van de BS. Dit aantal is aan de ondergrens. Met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid zijn in de niet getelde deelgebieden C en G ook totaal 2 territoria waargenomen, waardoor het aantal wel op 5 territoria lijkt te zijn gekomen. Daarmee is het totaal voor de BS op een acceptabel aantal uitgekomen.

Blauwborst (39-40-44-48)

Door omstandigheden zijn de deelgebieden A, B en E een paar keer niet geteld. (A in 2010 en 2014, B in 2009 en E in 2015, 2016 en 2022). Het is dus lastig vergelijken, maar in grote lijnen verloor de blauwborst tot en met 2018 steeds een beetje terrein. In 2019 leek de achteruitgang te zijn gestopt en in 2020, 2021 en 2022 zijn er weer meer territoria waargenomen.

Ook in 2023 is het aantal territoria weer licht toegenomen. Als we alle deelgebieden, inclusief de twee niet getelde delen, samentellen met geschatte aantallen (de aantallen van 2022), dan komen we op 72 territoria uit. Er moet wel gezegd worden dat SW hier een zeer groot aandeel in heeft genomen. De steeds verder oplopende aantallen van SW zijn verrassend, maar ook begrijpelijk, omdat de begroeiing zich voor de blauwborst zeer positief ontwikkelt.

Ondanks de aanvulling van SW, ligt het totaal aantal territoria nog steeds onder de norm die gesteld is op 80 territoria voor de hele BS.

Als we voor het totaalbeeld even de niet getelde gebieden meetellen, met geschatte waarden zoals die voor dat jaar in de lijn lagen van de getelde gebieden, dan zien we de volgende fictieve aantallen:

- alleen in 2011 rond de 80 en in 2012 rond de 90;
- de jaren 2009 en 2010 liggen dan rond de 75;
- het jaar **2023** komt uit op 72;
- de jaren 2013, 2014, 2020, 2021 en 2022 rond de 70;
- de jaren 2015 en 2016 rond de 65;
- de jaren 2017 en 2019 rond de 60;
- het jaar 2018 rond de 55;

Tot en met 2018 is bij de behandeling van deze soort het deelgebied SW buiten beschouwing gelaten, maar omdat daar toch een stabiele populatie is ontstaan, is sinds 2019 besloten om de aantallen van SW ook op te nemen in de beschrijving van deze soort. Sterker nog: in 2021 was het aantal territoria in SW (15) zelfs het één na hoogste aantal per deelgebied van de laatste jaren. Dat hoogste aantal territoria was in 2020 in deelgebied G (16). In 2023 is het aantal voor SW zelfs op 16 territoria uitgekomen.

Rietzanger (165-185-213-200)

De rietzanger lijkt het erg goed te doen in de BS, al ligt het totaal aantal van 306 territoria wel iets lager dan de afgelopen drie jaar. Dit aantal is inclusief geschatte aantallen van de daaraan voorafgaande jaren van de niet getelde deelgebieden. Ter vergelijking 2020 - 319; 2021 - 311 en 2022 - 329).

Het gebied geeft erg veel gelegenheid voor deze drukke zanger die zelfs overdag behoorlijk actief is.

Net als afgelopen jaar is bijna het hele gebied dit jaar rijkelijk bedeed met deze riet-, ruigtevogel.

De duidelijke afname in deelgebied D van 2021 (van 30 naar 16), is in 2022 weer omgezet in een forse stijging (naar 27), die vervolgens dit jaar (2023) weer minder heeft gescoord (19). Wat we niet weten is of de sterke daling van deelgebied E (van 27 naar 13) in 2022 (niet geteld) was hersteld, maar gelukkig is wel duidelijk dat 2023 een gelijke score als 2021 kende (28). Deelgebieden A (10) en SW (55) hebben dit jaar samen flink minder gescoord, terwijl de rietzanger in deelgebied F (67) weer goed gescoord heeft.

Eindconclusie doelsoorten

Voor de drie hierboven beschreven doelsoorten ziet het er dus redelijk goed uit, al mag het aantal van de blauwborst nog wel iets stijgen.

Hier zijn dus de werkelijk getelde aantallen per jaar per gebied genoteerd. Dat betekent, dat als de aantallen van de niet getelde gebieden doorberekend zouden worden, dat de uiteindelijke aantallen veel hoger uit zouden zijn gekomen. Het blijft natuurlijk speculeren maar bij benadering zou het totaal voor 2024 als volgt kunnen zijn: bruine kiekendief 7 (was in 2022-7), blauwborst 72 (2022-70) en rietzanger 306 (2022-307).

Tabel 5. Overzicht doelsoorten 2009 t/m 2023

Overzicht doelsoorten Beningerslikken vanaf 2009 t/m 2023																		
Bruine kiekendief																Tot	Jaren geteld	gem./ gebied.
jaar	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023			
A	1	ng	0	0	0	ng	0	1	0	1	1	0	1	1	0	6	13x	0,46
B	ng	ng	2	ng	1	ng	1	ng	1	ng	1	ng	0	ng	1	7	7x	1,0
C	1	1	ng	1	ng	2	ng	1	ng	1	ng	1	ng	1	ng	9	8x	1,125
D	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	15x	0,067
E	1	0	0	0	0	0	ng	ng	1	1	1	0	1	ng	1	6	12x	0,5
F	1	ng	1	ng	1	ng	2	ng	1	ng	1	ng	2	ng	1	10	8x	1,25
G	ng	1	ng	1	ng	1	ng	1	ng	1	ng	1	ng	2	ng	8	7x	1,143
SW	-	-	-	-	-	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	10x	0,1
Tot.	4	2	4	2	2	3	3	3	3	4	4	2	4	5	3	48	15x	3,2
Blauwborst																Tot	Jaren geteld	gem./ gebied
jaar	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023			
A	11	ng	9	13	8	ng	7	6	11	5	5	6	6	7	6	100	13x	7,692
B	ng	ng	12	ng	5	ng	12	ng	7	ng	8	ng	7	ng	9	60	7x	8,571
C	10	12	ng	13	ng	6	ng	7	ng	8	ng	12	ng	8	ng	76	8x	9,5
D	4	5	7	8	3	3	3	3	2	5	1	5	1	4	3	57	15x	3,8
E	7	7	10	9	9	3	ng	ng	7	8	10	6	5	ng	5	86	12x	7,167
F	11	ng	14	ng	12	ng	13	ng	9	ng	8	ng	10	ng	9	86	8x	10,75
G	ng	23	ng	23	ng	20	ng	15	ng	12	ng	16	ng	16	ng	125	7x	17,857
SW	-	-	-	-	-	5	2	0	3	5	8	7	15	13	16	74	10x	7,4
Tot.	43	47	52	66	37	37	37	31	39	43	40	52	44	48	48	664	15x	44,267
Rietzanger																Tot	Jaren geteld	gem./ gebied
jaar	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023			
A	22	ng	22	27	25	ng	15	9	15	8	9	8	13	15	10	198	13x	15,231
B	ng	ng	25	ng	15	ng	17	ng	25	ng	29	ng	24	ng	23	158	7x	22,571
C	20	20	ng	13	ng	25	ng	15	ng	19	ng	26	ng	29	ng	167	8x	20,875
D	12	14	28	13	25	12	11	15	19	15	17	30	16	27	19	273	15x	18,2
E	11	13	18	14	17	8	ng	ng	24	23	38	27	13	ng	28	234	12x	19,5
F	51	ng	44	ng	24	ng	42	ng	58	ng	55	ng	69	ng	67	410	8x	51,25
G	ng	27	ng	32	ng	25	ng	42	ng	34	ng	72	ng	77	ng	309	7x	44,143
SW	-	-	-	-	-	4	17	10	24	20	37	72	78	75	53	390	10x	39
Tot.	116	74	137	99	106	74	102	91	165	119	185	235	213	223	200	2139	15x	142,6

5.2.2 Niet doelsoorten

Noot

Onderstaand vergelijk is hoofdzakelijk bewust gekozen over de jaren **2017, 2019, 2021 en 2023** omdat in die jaren dus dezelfde gebieden geteld zijn.

Bij een aantal soorten, voornamelijk de weidevogels, worden andere jaren meegenomen in het vergelijk. Het is inmiddels wel gebleken dat de weidevogels het (net als in het grootste deel van de rest van Nederland) moeilijk hebben.

Algemeen geldt voor de meeste vogels, voornamelijk grondbroeders:

- dat de bruine kiekendief door zijn regelmatige foerageervluchten voor de nodige onrust zorgt.
- verdere verstoring zou van marterachtigen als bunzing, hermelijn of wezel kunnen komen, maar ook meeuwen, ratten en de in opkomst zijnde vos zullen hier hun steentje aan bijdragen.

Toch is dit iets wat bij het natuurlijke proces hoort en daardoor zorgt voor een natuurlijk evenwicht.

Onderstaande soorten vielen in meer of mindere mate op met betrekking tot aantal en/ of de aan- of afwezigheid (zie ook eerder geplaatste **tabel 3**).

Voor veldleeuwerik, graspieper en gele kwikstaart zie verderop bij het bespreken van de veldleeuwerik-graspieper-gele kwikstaart en **tabel 10**.

5.2.2.1 Sterk of extreem gedaald

Er zijn 22 soorten in meer of mindere mate in aantal territoria gedaald. Enkelen daarvan staan hieronder beschreven.

Kievit (15-26-17-12)

De kievit is in ons land een echte weidevogel. Landelijk gezien is er nog steeds een neergaande trend als het gaat om territoria. Ook in de BS blijft het aantal fluctueren, maar toch hoofdzakelijk met een dalende lijn. Landschappelijk lijkt de BS relatief aantrekkelijk, maar mogelijk is het voedselaanbod niet voldoende.

Tureluur (14-14-13-8)

Het bovenstaande geldt ook voor de tureluur. Ook voor deze, eveneens typische weidevogel, is een bijna constante daling gaande.

Witte kwikstaart (8-12-11-5)

Deze soort heeft als openlandvogel verrassende broedlocaties. Ook in de BS zijn er voldoende broedgelegenheden. Het blijft echter wel lastig om deze locaties te lokaliseren en te verbinden met een territorium voor een zingend exemplaar. De blokkendammetjes, blokken kustversterking en ook de uitkijkgelegenheden zijn het meest in trek. Daarnaast kan ook nestlocatie worden waargenomen in de natuurlijke begroeiing, maar dan wel voornamelijk aan de grond. Kortom het is zeer aannemelijk dat het aantal waarnemingen ook daadwerkelijk territoria zijn.

Heggenmus (19-19-23-11)

Niet alleen in de BS is een daling te constateren van het aantal territoria, maar ook daarbuiten. Landelijk is een dalende trend geconstateerd. Ook hier zou voedselaanbod een oorzaak kunnen zijn.

Rietzanger (165-185-213-200) en kleine karekiet (118-113-166-144) zie hoofdstuk 5.2.1.2 en **tabel 5**

Spotvogel (1-3-5-1) (tabel 6)

Dit is een onregelmatige broedvogel voor dit gebied. Dus eigenlijk kan niet veel gezegd worden over deze soort.

Tabel 6 Overzicht spotvogel 1984 t/m 2023

Spotvogel												
Jaar	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Aantal	-	1	-	*	*	*	*	-	-	-	-	1
Jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Aantal	1	1	-	-	-	*	-	1	4	2	2	2
Jaar	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Aantal	2	C1	C1 G1	-	C1 G2	D1 E1	G1	B1	-	B1	-	B2 D1
Jaar	2020	2021	2022	2023								
Aantal	G1	B2 D1 F2	G1	F1								

Vink (16-17-19-15)

De vink is een vaste broedvogel voor de BS, maar met een lage dichtheid. Over de lange termijn is deze daling niet noemenswaardig te noemen.

Groenling (9-9-9-3)

De groenling daarentegen heeft al jarenlang een goede bezetting gekend in dit gebied, vooral de delen met lage struiken, braam en hoog doorgeschoten wilgen lijken favoriet voor deze soort.

Als we de reeks van vorig seizoen erbij halen (de even jaren 2018-2020-2022, onderscheidelijk 9-17-8) waarin de deelgebieden A, C, D, E, G en SW zijn opgenomen, dan zien we dat vooral de deelgebieden G en SW stabiel of beter gezegd favoriet lijken.

De volledige reeks van 2018 t/m 2023 is dan 9-9-9-17-9-8-3. We zien dan een piek jaar in 2020.

De ziekte het Geel (ziekte vastgesteld in 2016 – Sovon) zou nog wel zijn invloed kunnen hebben in deze ontwikkeling. Vooral de voortplanting zou hieronder geleden kunnen hebben, waardoor er een veel lagere reproductie is geweest en de populatie weer opnieuw moet groeien.

Putter (9-12-11-7)

Ook de putter lijkt in aantal te zijn gedaald, al lijkt dat minder drastisch. De soort is buiten de BS nog wel rijkelijk aanwezig en wordt ook in de wintermaanden in grote groepen waargenomen. Dus of deze terughal incidenteel is moet blijken in de toekomst.

5.2.2.2 Gelijk gebleven of incidentele broedvogels

Ongeveer 26 soorten zijn in meer of mindere mate gelijk gebleven. Daarnaast willen we ook de onregelmatige broedvogels hieronder scharen. We kunnen deze groep als volgt verdelen

- afwezig 9;
- (min of meer gelijk - 17) gelijk gebleven 9;
- weer aanwezig 5.

Afwezig (9): soepeend, middelste zaagbek, kleine plevier, watersnip, visdief, holenduif, grote bonte specht, roodborst en nachtegaal. Deze soorten zijn ook overwegend incidentele broeders.

Van deze soorten zijn de middelste zaagbek, visdief en nachtegaal vogels die al langere tijd in het gebied als onregelmatig aanwezig waren. De anderen zijn van de laatste paar jaar.

Gelijk gebleven (9): grote Canadese gans, Nijlgans, wilde eend, havik, buizerd, braamsluiper, baardman, ekster en zwarte kraai. De rest (16) is min of meer gelijk gebleven (tussen plus of min 2, (zie tabel 3 op pagina 14).

Weer aanwezig (5): wintertaling, waterral, waterhoen, bontbekplevier, pimpelmees (incidentele soorten)

Onderstaande soorten worden nog even extra beschreven

Waterhoen (0-0-0-3)

Het waterhoen is een incidentele broedvogel.

Deze was in de beginjaren van de BS-tellingen 1991 tot en met 2000 een redelijk vaste broedvogel.

Na die periode is het een onregelmatige broedvogel geweest met maximaal 1 tot 2 territoria.

Opmerkelijk is het nu wel dat er dit jaar 3 territoria genoteerd werden (1 in D, F, en SW).

Kluut (10-3-1-2) (tabel 7)

Tot 2014 heeft de kluut in de deelgebieden A en D met kleine aantallen gebroed, daarna is met de komst van SW de kluut verplaatst. De aantallen vlogen omhoog, althans dat was de eerste twee broedseizoenen het geval, om vervolgens weer in te storten naar 1 territorium. Vanaf 2016 bleven de aantallen dus weer als vanouds laag tot geen territorium. Kennelijk was SW in de eerste jaren super geschikt. Het instorten van de populatie maakt duidelijk dat het leefgebied en de omstandigheden voor de kluut zeer specifiek zijn. De cijfers blijven rond de 0 tot 3 hangen. Kennelijk moet de BS gezien worden als een gebied waar incidenteel deze soort broedt.

Tabel 7 Overzicht kluut 1984 t/m 2023

Kluut												
Jaar	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Aantal	0	0	6 A, D	*	*	*	*	3 A, D	3 A, D	4 A, D	7 A, D	9 A, D
Jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Aantal	5 A, D	5 A, D	5 A, D	1 D	0	*	14 A, D	9 A, D	8 A, D	6 A, D	0	0
Jaar	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Aantal	0	5 A, D	8	2 A, D	3 A, D	1 D	85 SW	78 SW	1 SW	10 SW	7 SW	3 SW
Jaar	2020	2021	2022	2023								
Aantal	1 SW	1 B	0	2 SW								

Grutto (2-0-1-3) (tabel 8)

De aantallen van de grutto blijven schommelen. In onderstaande tabel zien we dat de maximale aantallen van de tweede helft van de jaren tachtig en de jaren negentig van de vorige eeuw (12 tot 20) het beste waren.

Vanaf 1999 (8) daalt het aantal sterk en blijft dan vanaf 2000 tot 2022 schommelen tussen de 0 en 6 territoria. Mogelijk is de bodemsamenstelling, die ook te snel te droog is (misschien wel mede daardoor) en het voedselaanbod de oorzaak van deze magere bezetting.

Tabel 8 Overzicht grutto 1984 t/m 2023

Grutto												
Jaar	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Aantal	2 D	6 D	12 D	*	*	*	*	14 D	15 D	10 D	20 D	16 D
Jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Aantal	16 D	12 D	12 D	8 D	5 D	*	1 D	4 D	3 D	1 D	4 D	3 D
Jaar	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Aantal	2 D	6 A, D	5 D	3 A, D	1 A	2 D	6 SW	5 SW	2 A, SW	2 A, SW	1 SW	0
Jaar	2020	2021	2022	2023								
Aantal	6 D, SW	1 SW	3 A, D, SW	3 D, SW								

Fitis (77-70-72-73) (tabel 9)

De fitis heeft een aantal hele rijke jaren gekend, maar een paar jaren geleden leek de trend toch dalend te zijn. Deze daling lijkt zich te stabiliseren. De deelgebieden B, D, F en SW zijn het meest in trek. Vooral F kende hoge aantallen. In de goede jaren was deelgebied F goed voor rond de 30 territoria en enkele jaren zelfs hoger. Als deze soort voor deelgebied F er dan even uitgelicht wordt (zie onderste regels in **tabel 9**), dan zien we vanaf 2009 tot en met 2021 het volgende verloop: de aantallen variëren, maar blijven tot 2019 hoog (tussen de 28 en 47) en daarna zakken ze ineens naar 18. Vergeleken met de aantallen voor de gehele BS in 2022 (66) lijkt het er dan sterk op dat in deelgebied F ook een lage score is geweest. Dit seizoen heeft de daling gelukkig niet voortgezet en is het aantal gelijk gebleven.

Tabel 9 Overzicht fitis en uitgelicht deelgebied F 2009 t/m 2023

Fitis												
Jaar	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Aantal	68	51	63	*	*	*	*	65	60	86	84	106
Jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Aantal	112	130	110	118	106	*	116	122	133	117	108	115
Jaar	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Aantal	107	89	72	105	82	66	65	70	66	77	74	70
Jaar	2020	2021	2022	2023								
Aantal	80	72	66	73								
Fitis (deelgebied F)												
Jaar	2009	2011	2013	2015	2017	2019	2021	2023				
Aantal	47	46	29	39	28	29	18	17				

5.2.2.3 Sterk of extreem gestegen en nieuw

Bergeend (7-14-10-14)

De bergeend heeft het kennelijk best naar z'n zin in dit gebied. Met 6 territoria in deelgebied SW is dit deel wel het meest in trek, maar ook de andere delen worden regelmatig door 1 of meerdere territoria bezet.

Veldleeuwerik (16-21-26-23), Graspieper (50-57-62-66), Gele kwikstaart (8-10-5-7) (tabel 10):

Alle drie de weide-zangvogels hebben wederom een goed seizoen gehad. Al was het voor de veldleeuwerik net een iets minder jaar ten opzichte van de topjaren 2018 (26), 2020 (29) en 2021 (26), maar 23 territoria is relatief gezien goed. De graspieper blijft stabiel met top aantallen. Zelfs de gele kwikstaart heeft een lichte stijging gekend, maar de top van de jaren tachtig en negentig (tussen de 10 en 19) is nog niet inzicht.

Veldleeuwerik

Hierna volgt een tabel (10) waarin het vergelijk met de beginjaren van de inventarisatie in de BS vanaf 1984 tot 2008 gemaakt kan worden. Daarbij weer opgemerkt dat de laatste drie jaar van deze periode steeds één deelgebied niet geteld was en dat vanaf 2008 tot heden twee deelgebieden niet geteld konden worden.

Tabel 10 Overzicht veldleeuwerik, graspieper en gele kwikstaart 1984 t/m 2022

Veldleeuwerik												
Jaar	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Aantal	17	14	20	*	*	*	*	8	9	9	11	12
Jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Aantal	7	5	7	7	5	*	5	7	4	3	9	6
Jaar	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Aantal	7	10	4	9	6	6	15	12	19	16	26	21
Jaar	2020	2021	2022	2023								
Aantal	29	26	21	23								
Graspieper												
Jaar	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Aantal	21	17	24	*	*	*	*	10	12	15	15	19
Jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Aantal	18	17	17	13	10	*	9	9	10	7	6	6
Jaar	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Aantal	28	8	9	18	18	23	23	23	26	50	41	57
Jaar	2020	2021	2022	2023								
Aantal	61	62	68	66								
Gele kwikstaart												
Jaar	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Aantal	16	16	19	*	*	*	*	17	10	13	17	13
Jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Aantal	14	16	14	15	13	*	16	6	8	12	6	4
Jaar	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Aantal	2	1	2	2	1	2	1	2	3	8	10	10
Jaar	2020	2021	2022	2023								
Aantal	11	5	6	7								

*1987 t/m 1990: de gegevens van deze jaren zijn niet bekend.

*2001 niet geteld i.v.m. mond- en klauwzeer periode.

Geel geaccentueerd: laagste waarde per soort.

Blauw geaccentueerd: hoogste waarde per soort.

Winterkoning (31-40-35-43)

Van de winterkoning zijn, net als in het vorige rapport vermeld, ook nu de aantallen voor 2023 behoorlijk gestegen, met maar liefst 8 territoria. Vorig seizoen, toen de andere deelgebieden (A, C, D, E, G en SW) van de andere jaren (2018, 2020 en 2022) zijn vergeleken was het aantal met 11 gestegen.

Blauwborst (39-40-44-48) (zie onder eerdergenoemd hoofdstuk 5.2.1.2 Doelsoorten **tabel 5**)

Roodborsttappuit (7-9-9-12)

Deze soort blijft een opvallende vogel in het gebied. De aantallen blijven laag, maar relatief constant. De stijging van 3 paar moet dan ook gezocht worden in de ontwikkeling van het deelgebied SW. De toenemende begroeiing van dit gebied heeft dan ook voor bepaalde soorten dus zijn meerwaarde.

Merel (22-15-9-20)

Ondanks dat de tellers de merels kriskras door het gebied zagen vliegen, is het in de vroege ochtenduren toch snel duidelijk hoeveel merels in het gebied hun territorium hebben gekozen. Hun zang draagt ver, vooral tijdens rustige stille ochtenden, waardoor ook relatief gemakkelijk uitsluitende waarnemingen genoteerd kunnen worden. Het aantal voor 2023 kan ronduit goed genoemd worden, zeker te bedenken dat daar nog een tweetal deelgebieden (C en G) bijgeteld zouden moeten worden. Ook hier geldt dat het zeer waarschijnlijk is dat als de ontwikkeling van deelgebied SW nog even doorgaat ook daar de merelstand zal toenemen.

Cetti's zanger (23-24-25-44)

De Cetti's zanger heeft vorig jaar in het vergelijk met de jaren 2018 (20), 2020 (31) en 2022 (33) een lichte stijging getoond, maar de stijging van dit jaar in vergelijk met de genoemde gebieden is wel heel extreem. Ook hier heeft deelgebied SW een behoorlijke duit in het zakje gedaan (12 territoria). Daarnaast lijkt het dat de landelijke populatie nog steeds toeneemt en kennelijk is de dichtheid in de BS nog niet aan z'n top. Dan te weten dat deze soort zich kortgeleden (sinds 2005) pas definitief vestigde in ons land.

Cetti's zanger (archieffoto Ben van Mii)

Snor (0-0-2-8)

Deze soort is tot nu als een onregelmatige broedvogel benoemd. Toch lijkt het erop dat hij steeds vaker het gebied uitkiest om te verblijven als broedvogel.

Getuige het feit dat tijdens een vogelringsessie op 22 juli 2020 in deelgebied C een snor werd gevangen en geringd, en er dat jaar geen territorium werd genoteerd is het aannemelijk dat deze soort wel een territorium in niet getelde deelgebieden heeft gehad, zoals mogelijk deelgebied B in 2020.

Tuinfluiter (19-22-17-21) en Zwartkop (14-16-13-16)

Deze beide soorten doen het redelijk goed en de aantallen zijn ook redelijk stabiel. Toch hebben beide soorten dit jaar iets beter gescoord. Landelijk gezien zijn deze soorten ook stabiele soorten.

Voor de tuinfluiters toonde ook vorig jaar (2022) een goed jaar, met een redelijke toename.

Tijftjaf (28-37-38-44)

Ook deze soort kende in zowel de reeks van vorig jaar als in de reeks van dit jaar een behoorlijke toename. De tijftjaf is één van de soorten die je bijna de hele dag hoort zingen. Al voedselzoekend struint hij zingend het gebied af. Het zijn niet alleen de natuurgebieden die in trek zijn, maar ook daarbuiten is de vogel veelvuldig aanwezig.

Dan tot slot de nieuwkomers, dit zijn er twee.

Zwartkopmeeuw (1)

Deze soort heeft al jarenlang over het gebied gevlogen. Vaak werden ze dan vergezeld met kleine groepjes kokmeeuwen, maar ook solitaire vogels werden regelmatig waargenomen.

Het is een verrassing dat deze soort na vele jaren gekozen heeft voor de BS om er een territorium te kiezen. We zijn benieuwd of dit bij een incident blijft of dat deze soort een vaste broedvogel van de BS gaat worden.

Zwartkopmeeuw

Turkse tortel (1)

Ook deze soort is regelmatig heen en weer vliegend tijdens foerageervluchten over het gebied waargenomen. Dat de Turkse tortel ooit tot broeden zou komen, dan wel een territorium op zou eisen is totaal onverwacht. Of het broedsel succesvol is geweest, is niet bekend.

5.3 Niet broedvogels

Hieronder zijn enkele leuke en opmerkelijke waarnemingen van de tellers voor 2023 vermeld (**tabel 11**). Het betreft soorten die bijna allemaal als vaste gast aanwezig zijn als niet broedvogel in de BS.

Grote zilverreiger

Tabel 11 Opmerkelijke waarnemingen

Soort	Aantal	Bijzonderheden
Aalscholver		Algemeen foeragerend
Roerdomp	1	22-04, 14-05 vanaf SW gehoord en over F vliegend (broedvogel van de Korendijkse Slikken)
Grote zilverreiger	≥6	10-04 A4, 02-04 F1, SW 2x 1, verblijvend en overvliegend
Blauwe reiger		Algemeen foeragerend en overvliegend
Lepelaar		Algemeen overvliegend en foeragerend vooral in SW
Casarca	4	14-06 A4, 04-06 D1, 17-06 F1 – verblijvend en overvliegend
Smient		Trek, enkele exemplaren foeragerend en overtrekkend in voorjaar
Soepeend	1	F1 - overvliegend
Pijlstaart	2	29-03 A2, 09-04 D2, 16-05 SW1
Zomertaling	3	Verblijvend
Brilduiker	5	Verblijvend Haringvliet
Middelste zaagbek	≥4	Foeragerend Haringvliet ook binnen de gebiedsgrenzen en SW
Grote zaagbek	4	11-03, 29-03 en 10-04 A2-4, 28-03 SW1, verblijvend en foeragerend
Blauwe kiekendief	1	06-05 D1, 19-03 E1, 16-05 SW1
Zeearend	≥2	Enkele waarnemingen
Sperwer	1	22-04 SW1 jagend
Smelleken	1	22-04 SW1
Torenvalk	1	Regelmatig jagend in het gebied
Goudplevier	1	06-06 SW 1
Zilverplevier	1	03-05 SW1
Kleine strandloper	1	22-04 SW1
Bonte strandloper	1	03-05 SW1
Kemphaan	2	11-04 SW2
Watersnip		Regelmatige gast in de meeste deelgebieden
Wulp		Overvliegend en foeragerend
Regenwulp	1	03-05 SW1
Zwarte ruiter	3	02-04 F1, 22-04 SW2 roepend overvliegend en verblijvend
Groenpootruiter	5	A 1, SW4
Oeverloper	2	22-04 en 03-05 SW 2
Kokmeeuw		Algemeen, foeragerend
Stormmeeuw		Foeragerend SW
Zilvermeeuw		Algemeen overvliegend
Kleine mantelmeeuw		Regelmatig overvliegend
Pontische meeuw	1	16-05 SW1
Grote mantelmeeuw		Overvliegend over Haringvliet en verblijvend op SW
Visdief	≥10	Foeragerend over het Haringvliet
Grote bonte specht	≥2	Foeragerend A, B, F, SW
Gierzwaluw		Algemeen foeragerend, soms in grote groepen
Boerenzwaluw		Foeragerend
Huiszwaluw		Foeragerend
Oeverzwaluw		Foeragerend
Roodborst	3	Foeragerend A, B, SW
Grote karekiet	1	29-05 SW1 (voor territorium zijn twee geldige waarnemingen vereist)
Spreeuw		Algemene bezoeker van het gebied, voor enkele delen foeragerend voor andere delen overvliegend
Roodmus	1	7 juni F1 zingend overvliegend richting w-nw, 14 juni A1 onvolwassen man, zang binnen datumgrens echter mist tweede geldige waarneming om als territorium te kunnen aanmerken.
Ringmus	2	20-05 D2

5.4 Zoogdieren

De tellers hebben dit jaar zeven verschillende zoogdieren aangetroffen. De ree werd het meest waargenomen, vaak wel alleen het blaffen. Naast de ree is ook de haas met regelmaat gezien, maar deze valt vanwege zijn formaat in de hoge begroeiing veel minder op.

De andere zoogdieren (bruine rat, bever, konijn en vos) zijn dit seizoen veel minder gezien. Nadat er afgelopen jaar een vos met jongen was ontdekt, was de verwachting hoog dat er dit jaar ook meer waarnemingen van de vos zouden worden gedaan. Niets is dus minder waar. Kennelijk leven deze lichte viervoeters toch een meer verborgen leven dan verwacht.

Tot slot zijn er de vele molshopen. Hier hebben we eigenlijk nooit aandacht aan besteed, terwijl we er regelmatig letterlijk tegenaan lopen en bijna over struikelen. Als we een schatting doen zouden er per deelgebied gemakkelijk vier tot zes kunnen zitten. Op hoeveel mollen dit uit zou komen kan niet worden gezegd. Zeker is dat al deze mollen in de wintermaanden een ander onderkomen moeten zoeken, omdat het water ver boven deze molshopen uitkomt.

Zoals gebruikelijk heb ik hieronder (**tabel 12**) nog even een overzicht geplaatst van de zoogdieren en eventuele bijzonderheden die zijn waargenomen in de BS.

Tabel 12 Zoogdieren

nr	Soort	Aantal	Bijzonderheden
1	Mol		Molshopen over het hele gebied aanwezig
2	Bruine rat	1	A1
3	Bever	2	Deelgebieden A1, D1
4	Ree	28	In alle deelgebieden waargenomen A6, B2, D14, E1, F2 en SW3
5	Haas	15	Deelgebied A1, D12, F2 en SW4
6	Konijn	1	Deelgebied A1
7	Vos	1	Deelgebied A1

Bever

